

Előfizetési feltételek:
Vidékre postán vagy helyben házhoz
Egész évre 16 frt. Fél évre 8 frt.
Negyed évre 4 frt.
Egyes szám 6 krajcár.
Hirdetmények díja:
6-hasasbetsor egyszeri hirdetésnél 12.
kétzetesnél 10. háromszorinál 8 kr.
A szilárdi betűsor 50 kr.
Bélyegdíj külön 50 kr.
Hirdetmények elfogadhatók a ki-
adóhivatalon kívül egyedül **Hanssen-**
stein és Vogler hirdetésfelvételi
hivatalában Budapeston: Horvát-utca
3. sz. I. em. Hely: Wallischgasse 10. sz.
Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:

Belváros, kalap-u. 15. sz. I. em.
A lap szellemi részét illető minden köz-
lemény a szerkesztőséghez intézendő. —
Bérmontelen levelek csak ismert e-
zekről fogadhatók el. — Kéziratok nem
adatok vissza.

Kiadóhivatal:

Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (**Ker-**
tész József könyvnyomdai irodája)
hova a lap anyagi részét illető közle-
mények (előfizetési pénzek, hirdetések
kiadás körüli panaszok) intézendők.

Budapest, mártius 4.

Báró Wenckheim László tollából származó a „Magyar Államban“ megjelent, s méltó föl-
tűnést okozott cikkével akkor szerettünk volna
csak foglalkozni, a mikor t. Lonkay ur a cikk-
hez csatolt, annak husz bekezdését egyenként
tárgyaló észrevételeit befejezendő, miután azon-
ban három szümon át sem éri végét a hosszú czá-
folat, mely úgy látszik leginkább azon számítás-
ból iratik, hogy az üres phrasisek vagy hamis
alapon nyugvó okoskodások özöne mossza el a
velős és férfias nyilatkozatot, nem halasztjuk el
továbbra bírálatunkat, föntartván a hozzászólá-
st azon esetre is, ha a szenteskedő s a mint lát-
szik, nagyon fölháborodott kritikus későbbi enun-
ciációi az illetetnét provokálnák.

Nem tartozunk azon politikai árnyalathoz,
melynek híve báró Wenckheim László, igen va-
lószerű, hogy vallás-kérdésekben is eltérők néze-
teink, tiszteletben tartunk azonban minden meg-
győződést, mely alkotmányos uton oly irányban
iparkodik érvényt szerezni, mely sem az állam
fenségégi jogának, sem az egyéni szabadságnak
megszorítása felé nem vezet.

Ily szempontból indulva ki, őszintén üdvö-
zöljük a nemes báró nyilatkozatát, melylyel Deák
Ferenchez június 28-diki, az egyház és állam
közötti viszonyok rendezésére vonatkozó pro-
grammját, katolikus szempontból is, nem csak
elfogadhatónak de üdvösnek is vallja. Az emlit-
tett program oly hatalmas viszhangra talált az
egész országban, melynek jelentőségét a „Magy.
Állam“ által oly büszkén emlegetett 113 tiltako-
zás bizonyára meggyengíteni nem képes, hogy
újabb védőkre nem szorult; ha azonban őseinknél
szokásban volt s sok tekintetben jogosult mondat
után indulunk, miszerint: „vota non numerantur
sed ponderantur“ akkor lehetetlen, hogy Wenck-
heim báró nyilatkozatának nagy jelentőségét el-
ne ismerjük.

Tanasága az annak, hogy úgy mint minde-
nütt, nálunk is a katolikus párt ultramontán
frakciója, utolsó konsequenciáiban magát az állam
fönállását vagy legalább is föntségét veszélyeztető
és megsemmisítő tulhajtásai, előbb-utóbb a párt-
nak mérsékelt leginkább, világiakból álló rész-
ét, külön állás elfoglalására kényszerítik.

Azt is tapasztaltuk eddig mindenütt, s alig
kétkedünk azon, hogy rövid idő múlva nálunk
is tapasztalni fogjuk, hogy az inquisitio és excom-
municatio fölként bajnokai épen saját pártjuk-
nak ily mérsékelt részét sújtják a leghevesebb
anathemával, daczára annak, hogy bizonyára ép
oly jó, talán nálunk jobb katolikusokból áll,
kiknek egyetlen vétkek csak az, hogy magukat
nemesek katolikusoknak, de az állam törvényei
iránt engedelmséggel tartozó polgároknak. —
hazafiaknak is vallják.

Legyen elkészülve Wenckheim László, a ki
elég bátor volt a darázsészekbe nyulni, arra,
hogy az ellene intézett, most még mézes szavak
— melyek alól azonban már is a harag keserü-
sége kéri — oly diapasonra fognak emelkedni,
mely közelebb áll a szitkozáshoz, mint az ál-
dásához.

Reméljük, hogy a nemes báró nem fog visz-
szariadni ezen, általunk számára kilátásba hely-
zett tövis koronától.

Igaza van a bárónak, midőn azt állítja,
hogy:

„Nincs mit félnünk a szabadságtól. — Vagy
a szabadság szellemében, vagy a nagy inquisitor
Bismarck-féle állami omnipotentia erőszakossága
szellemében kell szabályozni viszonyainkat.

A mostani uralkodó hangulat mellett nincs
egy harmadik megoldási mód.

Alkalmunk volt már máskor elmondani, mi-
szerint mi nem vagyunk barátjai a Bismarck ál-
tal inaugurált rendszernek, sőt annak, az állam
érdekei szempontjából czélszerűsége nézve is

nemi kételyeink vannak, értjük azonban hogy
lehet eset, midőn legvitálisabb érdekeiben fenye-
getett állam, ily rendszerhez folyamodni kény-
telen.

Ezt, többnyire azok szokták előidézni, a kic-
ket t. Lonkay ur ismer testileki barátjainak,
megakadályoztatni pedig azok vannak hivatva, a
kik, mint Wenckheim báró: megadják az állam-
nak a mi az államé, elismerik a lelkiismeret sza-
badságot mint az embernek veleszületett jogát,
s nem követelnek a vallászabadság czime alatt
kiváltságot.

Az állam és egyház közötti viszony megol-
dása elodázhatatlan, a közel jövő kérdése. Kívánjuk,
hogy a Deák Ferenchez programja értelmében
történjen, de nem tagadjuk s föl is emlitettük már
egyszer, hogy ennek nem egy nehézség áll ut-
jában.

Eme nehézségek leküzdését, a kedélyek
megnyugtatóását semmi sem mozdíthatná elő in-
kább, mint a katolikusoknak tömörítése azon
elvk körül, melyeknek Wenckheim báró adott
kifejezést, s melyeknek országszerte nem
csak a világiak tulnyomó többsége, de a hazafias
szellemű alpapság tetemes része, sőt főpapjaink
közül nem egy kitünő tagja hive, — tudja ezt t.
Lonkay ur is, és — inde illa ira.

— A „Pesti Napló“ ma újra, s pedig hosszasan,
foglalkozik az interpellációval, melyet mult csütörtökön
a sorsolási kölesön tartalék-tökéjére nézve intéztem a
pénzügyérhez s melynek tárgyát utólagosan itt behatóan
elemeztem (lásd a „Középpárt“ 48. sz.) A keltett aggod-
almak eloszlatására laptársunk több, e hitelműveletre
vonatkozó s eddig nyilvánosságra nem jutott okmányt ki-
vonatosan ismertet.

E közlés magában véve arról tesz tanuságot, hogy
fölszólalásom az országgyűlésben nem volt oly nagyon
alap nélküli, mint állította a „P. Napló“ előbbi tulgorombá
ezikre. Ami a lényegét illeti a dolognak, sajnálattal ki-
 kell jelentenem, hogy a közölt adatokban részemről a
célezott megnyugtatót semmiképen nem találhatom. Ez
adatok szóról szóra megerősítik a tényállást ugy, amint
magam a házban s a lapban ezt előadtam, tudniillik: a
magyar kincstár ötven éven át rövidítetlenül fizeti a
Bankvereinek a törvényszabta évi járadékot (1,224,500
frt) a Bankverein, s nem a kormány, eszközi az első 40
évben a 100,000 frtnyi évenkénti levonást; a Bankverein
s nem a magyar kormány, alkalmazza az így gyűjtött
tartalékalapot az utolsó tíz év nagyobb kötelezettségeinek
fedezésére. Mindez világosan arra mutat, hogy a tartalék-
alap mint a Bankverein betete kezeltek a földhitelezé-
tet által a kormány fölligyelete alatt, s hogy ennek kö-
vetkeztében szerencsétlenség esetére a magyar kincstár
elsőbbséggel nem bírna, a Bankverein többi hitelezőivel
szemközt, e tartalék alapra nézve. E fölfogásunk s az eb-
ből eredő aggodalmunk megczátolására „P. N.“ csak
egyot tud fölhozni, s pedig azt, hogy a szerződések értel-
mében, az egész művelet lebonyolítása után netalán hátra-
levő maradék a magyar kincstár tulajdonának
nyilvánítottatik.

E kikötés, nézetem szerint, épen az ellenkezőjét
bizonyítja annak, amit a „P. N.“ ki akar olvasni belőle.
Ha a magyar kincstár volna a tartalék alap betevője s tu-
lajdonosa, akkor magától értődik, hogy a föl nem hasz-
nált maradvány ötöt illeti épen azért, mivel nem ő ezen
alapnak a letéteményezője s tulajdonosa, csak a szerző-
dés határozott kikötése teheti ötöt az esetleges marad-
vány tulajdonosává.

E kikötés tehát az én fölfogásom s nem a „P. N.“
fölfogása mellett tanuskodik. Horn Ede.

— A középpárti-kör ma este tartott értekezletében,
a holnap országos ülésben tárgyalandó törvényjavaslato-
kat tárgyalta és azokat elfogadta.

— A „Reform“ mai száma jelzi, hogy a legutóbbi
153 millió kölesön második felének értékesítése is szük-
séges leend, minthogy a 9-es albizottság egy előre nem
látott nagyobb deficitet fedezett fel. Az „Ung.
Correspondenz“ ezen hiányról hiteles forrásból értesül,
hogy 14—16 millió forog szóban, mely összeggel az 1874.
deficit nagyobb lesz, mint azt Kerkapoly előirányozta.
E különbözet állítólag onnét származik, hogy régebb, de
a folyó évben fizetendő tételek nem vétettek föl a folyó év
kiadási előirányzatába. A szükséglet e jelentékeny meg-
szaporodásánál fogva, mint hírlik csak legközelebbi júli-
usig vannak fedezve az állam kiadásai, s ez okból kelle-
ne a további 75 millió felvétele iránt megtenni a szükse-
ges intézkedéseket.

— A vacsora párt tegnapi gyűlékezetről az „Ung.
Corr.“ ezeket jelenti: Jelen volt 40 tag. Beszédet
mondtak b. Kemény Gábor, Pólya-Bujanovics, Tavasz,
Radocza, Teleký S. gr. Goszmann, Wächter stb. Mindezen
szónokok a coalitio ellen nyilatkoztak, és azon ohajukat
fejezték ki, hogy az ügyek élére oly pénzügyminiszter áll-
tassék, ki már megadta képességének próbáját. (Vajh!
ki ő?) Visszautasított azon támadás, mintha a vacsora-
párt a Deákpárt egységét, és erélyét veszélyeztetné; ezt
inkább azok tették, kik a coullissák mögött folytatott ár-
mányaikkal Lónyay bukását idézték elő. Határozatul az
mondattott ki, hogy a kiegyezési alap fenntartatik, és az
azt veszélyeztető coalitio nem fogadtatik el és hogy a párt
oly miniszteriumot ohajt, mely képes az állam pénzügyeit
rendbe hozni és elég erélyvel bír a zilált közigazgatásnak
oly szükséges rendezését keresztül vinni.

A „P. N.“ már forrásból ugyanezen összejeveletekről
következőleg ír:

„A vacsorapárt tegnap esti összejevetelén, mint hall-
juk, körülbelül 35—40 képviselő volt jelen. (Értesülé-
seink szerint mintegy száz meghívó volt szétküldve.) Föl-
szólaltak az összejevetelen mindenekelőtt b. Kemény Gá-
bor és Pólya József, kik egy héttel előbb nem lévén jelen,
kijelenték hozzájárulásukat az akkor hozott határozathoz.
Kivülök még fölszóltak: Tavasz Endre, Ghyczey
Samu, Wächter Frigyes, Gozman János, s mások. Végül
Bánó József elnök kimondá, hogy az összejevetel hozott
resolucioinak értelmében, az 1867. közjogi alaphoz szilár-
dul ragaszkodva, mindenek fölött erős kormányt, gyors
igazságszolgáltatást és financiaiis bajainkból kivezető
helyes pénzügyi politikát kíván.“

A határozat azon részére nézve, melyben mindkét
tudósítás egyezik, annyira egyetért az országban min-
denki, hogy e miatt extra pártok alakításának szükségét
megérteni egyáltalán nem vagyunk képesek.

A „P. LI.“ úgy értesül, hogy a delegációk ápril
20-án fognak Pestre összehívattni, a közös költségvetés
nagyjában már el lenne készítve az illető szakminiszte-
rek bureauiban.

A közös miniszterium már a legközelebbi napokban
értekezletet tart a budgetre vonatkozó véleges megállá-
podások tárgyában. Csak azután közöltetik a költségve-
tés a monarchia két felének kormányával, melyeknek
beleegyezésével lesz a delegációk előterjesztve. Mint hírl-
lik minden tételnél a lehetőségig keresztül vitetett a leg-
nagyobb takarékoság elve.

A 9-es bizottság, mely naponként délelőtt és délután
ülésezik, pénteken este hihetőleg befejezi munkáját.

A szász atyafiak demonstráció mind szélesebb
körre terjeszkednek. Brassó példájára Nagy-Szeben kö-
zönsége is elhatározta, hogy az országgyűlésen kérel-
mezni fogja Szapary gr. belügyminiszter vád alá helyez-
tetését. A derék szászoknak ez idő szerint semmi egyéb
bajuk sincs.

— A rendőri ügyekre vonatkozólag, — mint a „P.
Napló“ hallja — a belügyminiszter rendeletet intézett a
fővárosi rendőrfőnökhöz, melyben szigoruan el-
tiltja a rendőri ügyeknek nyilvánosságra
hozatalát. A „P. N.“ ezen miniszteri rendeletet föltétle-
nül kárhözhatja, mi ellenben, ha nem is föltétlenül, desok
tekintetben helyeseljük az emlitett miniszteri rendeletet.
Befejezett ügyekre vonatkozólag helyesnek találjuk a
hivatalos, s így hiteles közléseket, — s ezekre nézve he-
lyes a „P. N.“ egyetlen fölhozott érve, hogy t. i. ellen-
kező esetben a rendőri ügyek inkorrekt módon és hiá-
nyosan fognának nyilvánosságra kerülni, — másként áll
azonban ez a be nem fejezett rendőri ügyekkel. A lapok-
ban megjelenni szokott rendőri hírek nagy része csak
megkezdett, vagy még megkezdendő ügyekre vonatko-
znak, s így az ekként elsielve megjelent közléseknek két
rosz következménye lehet. Először p. u. az illető vétkes,
ki a lapokból igen könnyen megtudhatja, hogy gyanu
alá került, vagy be akarják fogni, a zajra kényelmesen
elillanhat, vagy elrejtőzhetik. Másodszor gyakran ártat-
lanok kerülnek gyanu, vagy rendőri bíraskodás alá, s így
a lapok előleges közlései által kompromittáltak, mi
nem hozható teljesen helyre az által, ha később — mi
hozzá még kétséges — a helyreigazítás megjelenik. A
miniszteri rendelet tehát nézetünk szerint helyes. A föl-
sorolt okok még hatályosabban parancsolnak a fenytő
eljárás alapját képező büntettek, s az elővizsgálati el-
járásra vonatkozó közlések eltiltását. A legközelebbi idő-
ben fölmerült több eset ezen közlések megszüntetését,
nézetünk szerint, annyira szükségessé tették, hogy legkö-
zelebb részletes indokollással fogjuk sürgetni, miszerint a
kormány addig is, míg a törvényhozás e tekintetben nyi-
latkozhatik adminisztratív uton intézkedjék.

— Visszapillantás hét évi önkormányzatunkra“
czimmal egy élénken irt, konservatív röpirat küldött be
hozzánk, melyre esetleg visszatérünk.

Horn Ede

A királyföldi egyetem tiltakozó óvása, a magyar történet és közjog világánál.

III.

A királyföldi egyetem hetes bizottsága által 34 küldött nevében készített tiltakozó óvása (nem felirat-representatio!) az 1791 trvezikkeben s az 1868. XLIII tv. cikkben keres alapot az egyetem törvényhozási képzettségének indoklására.

Az 1791-ki törvényekre utalás egy különös esetet elevenít fel emlémben, melyet kár lenne a jelen viszonyok közt elhallgatni.

Az országgyűlés nagy követséggel küldte fel II. Lipótnak a koronázási ajándékot, 10,000 darab aranyat. A követség élnöke gr. Bánfy György a gubernator volt; a szászok közül tagja vala Tartler János is. 1791 február 16-án gyűlést tartanak a Tuchlaubenen s itt került szónyegre az, hogy bár a követség országgyűlési utasításának 1. pontja világosan meghatározta, s a követség tagjai mindannyian hittel fogadták, hogy mindent közösen végezzenek, mindenben együttesen járnak el, — Tartler János, mielőtt a követség a fölmeletesi engedélyt megkaphatta, egy nap felűtött Bécsbe, s ott a „Szász nemzet nevében“ oly iratokat adott be, melyekről se a követség, se az országgyűlés nem birt tudomással. Tartler azzal mentegette magát, hogy ő ezt nem mint a követség tagja, hanem mint a szász nemzet követe (Bizonyítvány: ambassadeur!) nyújtá be. Elhatározta, hogy ez iratok közlését fogják kérni ő felségétől. Február 21-én a többi szász tagjai a követségnek Tartler védelmére keltek s egy representatív állottak elő, melyben ő felsége előtt azt akarák kifejtetni: hogy olyan törvényezikketek, melyek hozatalába a szász nemzet nem egyezett bele az erdélyi országrendek nem terjeszthetnek szentesítés alá; hogy ők külön fölterjesztést tesznek e tárgyban a felséghez. A követség átvette az iratokat megjegyzéssel, hogy ellenészerve telei mellett fogja a királynak benyújtani, mire a szászok gondolkodtak és visszavették, majd ismét beadták, s a vége is az lett, hogy február 27-én a követség elhatározta, megkérni ő felségét: közölje vele azokat az árulkodásokat, s azok indítóit büntesse meg.

Ime, hogyan akarta akkor Erdélyt néhány szász követségalkotási jogától „nemzeti veto“ által megfosztani; ma Magyarország parlamentjével szemben próbálják el ugyanazt, pedig jól tudták akkor is, hogy Erdélyi közjogi értelmében (H. K. 2. R. 3. cz. 3. §.) törvényalkotásában szentesítés alá terjesztendő mindaz, mit a többség elfogadott, akár kir. propositióként, akár követi indítvány által jutott és az országrendek asztalára; de azért elpróbálták a róka-utat ép azon törvények szentesítésének meghusítására, a melyekre most ferde értelemzével hivatkoznak.

Ugyanis ez 1791 törvényekben nyomát se találjuk annak, mintha az egyetem törvényhozási joggal ruházta volna föl, annál kevésbbé arra, hogy módjában állana egy országgrész, vagy épen az ország parlamentjét vetőjával a törvényalkotásban megakasztani, meggátolni „nem akarom“ jával.

Az 1791. 2 art. 3. pontja a szász helyhatósági szabályokat erősíti meg; az 5. pont szerint hivatalokra a más nemzetbeliekkel egyformán bocsátatnak (kivéve a királyi táblát és a ficsusi archívumot), 6. pont: donatiókban is részesülhetnek; 9. pont: a szabeni királybíró a 12-es belső tanácsban ül.

Az 1791. 11. art. értelmében a királyföldi székek és vidékek követői bírnak ülésel az országgyűlésen, tehát nem az egyetem küldöttéi.

Az 1791. 13. art. szerint egyeteme, székei és vidékei, szab. kir. városai, mezővárosai, a Lipóthíttelével egyező állapotban hagyatnak; már a törvény ezen enuntiatioja bizonyítja, hogy az az „összmuniciplium“ újabb kori találmány, nem gyökerezik sem az 1691-ki accordákban, sem az 1791. törvényekben.

Végül specialiter a szászokra vonatkozik még az 1791 trvezikkéből a 11. art. 3. pont n. n. §. mely szerint a szász nemzeti pécsetének a szabeni ispánál kell állani.

Mindezekből a legfurfangosabb ész sem lenne képes az egyetem törvényhozási jogban való részesítését kibetízni, a minthogy a törvényhatóságok sokkal alsobrendű jogaival se birt, azokat se gyakorolta, a mint ezt ezekem során bebizonyítandom.

Még rosszabb helyen keres törvényalkotási jogkört az egyetem: a Magyarország részeinek egyesítési föltételeiben, bár hangsúlyozza, hogy az ő ebbeli hatásköre is ott van már az „alapjogok“ közt. Nincs biz ott semmi eféle.

Elféledték szász urainék a hazai történelmet? Vegyük elé s könnyen megtanulhatják belőle, hogy Magyarország Királyhagón inenni és tuli részeinek egyesítését más és nagyobb dolgok akadályozták századokon át, s hogy az unio korántsem haladt el. I. Lipót királytól V. Ferdinand uralkodóságig a szász natió bele nem egyezése, az egyetem legislatív jogköre, vagy e szegény haza feje fölött lebegő vetokardja miatt.

Bármely ország közjogainak elemeiből azt is levonhatják, tanulságul, hogy a rész az anyaországnak föltételeket nem igen szabhat, s ha az államérdek azt is parancsolja, hogy a változott viszonyok közt is tekintet legyen a becslendő, melyekre ható sajtásokra, szokásokra, de hogy ezek miatt az egész haza életérdekei tételessen kockázra — ezt a status ratio soha és sehol se tanácsolta, nem is tanácsollhatja, ha mindjárt „vendég“ gyanánt a nagyszabeni universitásban is foglalna helyet, muló, rövid perczekre.

Szerencsétlenül hivatkozik az egyetem tiltakozó óvása az 1868. XLIII. t. cikkre, mert ennek idevonatkozó 10 §-a világosan így szól:

„Megbizatik a miniszterium, hogy az illetők kihallgatásával az országgyűlés elé oly törvényjavaslatot terjeszken, mely valamint a törvényeken és szerződéseken alapuló jogokat, ugy az ezen területen lakó bármely nemzetiségű honpolgárok jogegyenlőségét is kellő tekintetbe vegye és szszhangzásba hozza.

Lám uraim! olyan sophista még nem született, ki ebből kiváltságok föntartását olvashassa ki, jogokról van itt szó, melyek „törvényeken“ alapulnak és nem Stádion-Bach-Schmerling alatt játszott skuptsináskodásról; azután a törvény célul a más nemzetiségűek jogegyenlőségének biztosítását tűzte ki, s a miniszter, önök által megtámadott törvényjavaslata ép ez irányelvet hordja homlokán. Ezért kár volt akkora lármát csapni; mert most meg fognak latoltatni s nagyon főlek, hogy igen-igen könnyűeknek fogják önöket találni az egyetemi gravitas daczára.

IV.

Már böles Salamon azt mondá: nincs semmi új az ég alatt s ime mi is elmondhatjuk az egyetem mostani merész föllépéséről, hogy nem az első, bár reméljük, hogy utolsó leszen.

Minden megyeközösége latinul „universitas“-nak szokták volt címezni, ez elnevezés tehát sokakat és könnyen töves értelmezésre vezetethet; például az ó-szászok 1867-ben abból, hogy a mohácsi gyásznapi előtt a királyválasztás és koronázásra Sebest, Brassót, Boszterczét külön-külön szokták volt meghívni, azt okoskodták volt ki, hogy ők tulajdonkép politikai nemzet s mint ilyen kell, hogy meghívások és képviseltesse magát a koronázásnál, s minthogy eféle meghívást nem kaptak, a banderialistákat se küldték föl; — a magyar közjogot ismerő férfiakat tehát az „universitas“ elnevezés azon gondolatra vezethetné, hogy az egyetem törvényhatósági jogokat gyakorolván, csupán egy kis auzesissel jött azon eszmére, hogy ő tulajdonkép törvényhozási jogkörrel is bír. A dolog nem így áll.

A királyföldi törvényhatóságok külön és egyenkint képviseltették magukat az erdélyi rendi országgyűlésekben, mint ilyenek ülnek ma is a budapesti parlamentben; tehát a törvényhozásban jogaikat közvetlenül gyakorolták és gyakorolják azon különbséggel, hogy akkor utasításokat adtak követiknek, még most a népképviselőkkel szemben azt nem tehetik.

Nem levén elválasztva az igazságszolgáltatás a közigazgatástól, ez utóbbit minden törvényhatóságban a polgármester vagy királybíró vezette, ez volt a tanács élnöke. A törvénytészen a szék bíró elnökölt. A tanács tárgyalta a város és szék ügyeit. Voltak adószedők, külön házi pénztárak a városoknak is, a községeknek is. A belrendőrség feje volt a rendőrigazgató, ez tartá fön a közrendet segédszemélyzetével.

A tanács oldala mellett állott a communitás, tanácsos, jegyző, hivatalnok, pap nem lehetett ennek tagja; a communitás élnöke volt az orator, volt külön jegyzője és levéltárnoka. E communitás választá a hivatalnokokat, vizsgálta a közszámadásokat, választá és utasítá a követeket ugy az országgyűlés mint az egyetembe küldötteket; ez alkotta a helyhatósági szabályokat; a közkidásokat építkezéseket ellenőrizte, a lehető visszaélések fölött vizsgálatot rendelt; a fontosabb ügyeket ez vitatta meg; rendszeren egy állandó székbizottságot küldte ki kebeléből a közügyek menetének megfigyelésére; ha a communitás határozata ellen a tanács fölszólamolt s közösülésben ki nem egyezhettek, az ügyet eldöntés végett a tanács elébe terjeszték, s ha az egyik vélemény se fogadtatott el, az communitás elébe adta be az ügyet eldöntés végett. A communitás magát egészíté ki. — A községekben az előjáróság mellett ott volt az öregek testülete is, az első a városi tanács, mint egyszersmind székhathóság rendeleteit hajtá végre, míg amazok a község dolgait intézték, az előjáróság kezelést ellenőrizték; a jegyző állítá ki az írásbeli kiadványokat; több faluból álló járásra egy a városi tanácsban ülő inspector fölügyelt.

A székgyűlés a szék számadásait és a községek vagyonainak kezelését vizsgálhatta s közmunkákat rendelte el; választá a főbb tisztviselőket és követeket; évenként kétszer tartották székgyűlést. Hasonlóan városok és községek maguk választák tiszteiket élethossziglan, a comes erősíté meg azokat. A székgyűlés csak a polgármester vagy királybíró és a székbíró megválasztásába folyt be; a senatorokat s alsóbb tiszteket a kultánács (communitás) választá; jegyzőket, fiscalist a tanács kandidált a comes nevezte ki; alsóbb tisztviselőket maga a tanács. A községek az inspector fölügyelete alatt választák előjáróikat, öregeiket minden két évben.

A szék első folyamodásu bíróságát képezte a szék-bíró a mellé adott titkárokkal, mint bírókkal; innen fölbeveztek a tanácshoz s onnan az egyetemhez, innen a főkörmányszék mint legfőbb bírósághoz, ugy a fölséghez. Önálló tanácsosbíró mezővárosokban a tanács volt az elsőfoku bíróság, fontosabb ügyekben az inspector elnökelete alatt. Örökösödési esetekben az árszások volt az első forum; csőd esetekben a tanács és szék-bíróság, bűnvádi ügyekben a székhivatal nyomoz a városi tanács itelt; halálös ítéletet a fölségnek, 10 évnél többre terjedő a guberniumnak küldetett föl megerősítés végett; bűnvádi esetekben a tanács ítéletét nem lehetett az egyetemhez fölbevezni, míg határpörökben már az egyetem képezte az első instanciát. Azon jóságokban, melyeket a szász nemzet nemesi jogokkal bírt uri székeket is tartott az inspector, ki rendszeren egyik tanácsos vala a szék város beltanácsában.

Az adó a városokon az adószedő, falukon a bíró szedte be s a perceptornak szolgáltatatta be.

Az egyes székek hivatalnokait részint kebeli pénztárból, részint a tartományi pénztárból kapott pótlékból födözték, részint a szék főhelye (város) allodialis pénztárból, ez utóbbi jövedelmei a közhelyek és jogok bérbeadásából gyűltek, mint: malomjog, acsise; — azonban a közgyagon bérbeadásáról kelt szerződéseket mindig fölküldék a guberniumnak, megerősítés végett.

A városi, széki és községi rovatokat az illető gyűlés vizsgálta meg s vagy helybenhagyta az összeget, egy bizonyos összegben fölül pedig megerősítés végett vagy a székgyűlésnek, vagy a comesnek, vagy a guberniumnak küldé föl; ha új rovatat nem akartak behozni, kelle kikérniök, bármily célra történt is az, csak az olyanokat nem szokták volt följelenteni, melyek „titkos költségek-re, illetőleg jutalmazásokra“ fordítottak. A község, előjáróit saját pénztárból fizette.

Nagy részletességgel kelle előadnom mindazt, mit a királyföldi törvényhatóságok önállóan intéztek, hogy kitűnjék, miszerint az egyetemnek legfölebb annyi járhatott a helyhatósági jogokból, mint a mennyi a hagyományos okos körülményekből a mai egyetem férfainak tiltakozó írásában fölfeledezhető; már hogyan lehetett az egyetem municipális jogkör és gyakorlat nélkül „összmuniciplium“, azt megérteni bajos lenne, kimutatni, bebizonyítani még b a j o s a b b; mert az elősoroltakból kiviláglik, hogy egyszerű megyéink is több joggal vannak fölrüházva, mint ez a ma, magát Magyarország parlamentje fölütt, a korona mellett képzelt universitás, a melynek még az erdélyi rendi gyűlések termében, a szász követek padjai mögött se lehetett helye, míg a sugót se játszhatta, ezért kellett mindig egy „vezér föllálló“-nak szintugy dróton mozgatni az egymás mellett és mögött ülő szász követ urakat egyhangu helyeslésre vagy az ellenzésre. Mikor nőtt az egyetem nagyra, ez jövő cikkem tárgya. Rika.

K ü l f ö l d.

Budapest, márczius 4.

A német birodalmi gyűlésben tegnap ismét érdekes vita volt Elsass-Lothringen fölött. Guerber képviselő indítványozta, hogy szüntettessék meg a két anektált tartományban a föelnök korlátlan hatalma. Ezen kérdés fölött élénk vita támadt, melynek részleteiről mai lapunkban már közöltünk távirati kivonatot. Ezen tudósítást most Bismarck beszédének szintén távirati utánközlésével egészítjük ki.

Bismarck: Kötelességemnek tartom, személyes felelősségem miatt nyilatkozni a szóban forgó ügy fölött. A hallott panaszokkal szemben vizsgálatomra szolgál azon körülmény, hogy azok nem Versaillesben, hanem a német országgyűlésen történtek, hol az illetők alig élveztek volna oly szólási szabadságot, mint itt. Nem reméltük, hogy azon urak, kik itt ma beszéltek, ujongani fognak intézményeinknek; az idegen intézményekhez szokni kell. Ha önök 200 évig Németországhoz fognak tartozni, a hasonlat Németország javára fog lenni. Szükségünk van az ostromállapotra a birodalmi tartományokban. Nincs jogom már most megkisebbiteni a tartományi föelnök hatalmi körét. Franciaországban 28 departement van ostromállapot alatt. Kétszékivül Franciaország is ostromállapot alatt fogná tartani. Nagyon ártanak felelősségemnek, ha a föelnök hatalmát megszorítanám. Gondolják meg, miként jutottunk az annexióhoz.

A birodalom védelmére védműre van szükségünk. Önök, elassiak, egyáltalán nem ártatlanok a mult eseményekben. Önök bűntársai a ránk törő hadaknak; akkor nem tiltakoztat. Ma könnyen tiltakozhatnak; a teljes szólás szabadságot fölhasználhatják arra, hogy intézményeinknek ártsanak. A mai indítvány nincs összetűzés nélkül a közelebbi indítvánnyal. Minő támadások tárgya lett Raesz püspök, mivel a frankfurti békét elismerte! Ha önök elvetik az indítványt ebben a kormány eljárása iránti bizalmat fogom látni.

Az indítvány fölötti névszerinti szavazással az indítvány 196 szóval 138 ellenében elvetett, mely számarány tekintetbe véve, hogy Bismarck bizalmi szavazatot kívánt, nagyon kedvezőtlen a német kormányra nézve; de azért az elszasziaknak még egyelőre reményük sem lehet, hogy hamarjában megszabadulnak a porosz ostromállapot gyönyörűsége viszonyaitól.

A strassburgi püspök saját kompromittálása mindinkább belekeveredik. Egy apologikus levélben kijelenti, hogy ő nem rajong ugyan az annexióért, de azért a befeljezett tényt elfogadja, míg nem lesz 1 millió 2 000 szuronyból álló argumentuma. Ha az olynomott s egy millió szuronyval nem rendelkező népek mind lemondandanak önrendelkezési jogokról, ugy ma még több nép rabszolga volna, mely ma már szabad.

K ü l ö n f é l é k.

Budapest, márczius 4.

(Hivatalos.) Balogh György, bácsi alesperes-plébános és Széchényi Jenő, nemes-militárius plébános a kalocsai székes-egyház tiszteletbeli kanonokaivá kinevezettek. A miniszterelnök Vörös József számtanácsost számvényszerű fönöké nevezte ki pénzügyi tanácsosi ranggal és ezimmel. A kir. igazságügyminiszter Barla Dávid fogarasi törvényszéki telekkönyvi irnokot, ugyanazon törvényszékhez segéd telekkönyvezetővé, Vaszil István borosjenői kir. ügyészei díjnokot a borosjenői irnokká, Sipos László győri kir. törvényszéki joggyakorokot ugyane törvényszékhez aljegyzővé, Jalsovitzky Lajos, pestvidéki törvényszéki irnokot a godóllői kir. járásbíróvához aljegyzővé nevezte ki.

A magyar jogászyűlés állandó bizottsága f. hó 12-dikén d. u. 5 órakor a budapesti ügyvédgyűlet helyiségeiben ülést tart. Napirenden állnak: a beérkezett véleményes indítványok.

A budapesti ügyvéd-egylete f. hó márczius 6-kán esti 6 órakor az egyet helyiségeiben folytatólagos teljes ülést tart. Napi renden áll: 1) a negyedik szakosztály indítványa a kisebb polgári ügyek elbírálására hivatott hatósági közegek tárgyában, előadó dr. Löw Tibiás, 2) negyedik szakosztály indítványa a kézbesítések végrehajtók általi teljesítésének megszüntetése tárgyában, előadó dr. Siegmund Vilmos, 3) a negyedik szakosztály által bejelentett véleményes jelentés Dietrich Ignácznak annak perrendtartási törvényjavaslata vázlata fölött, előadó Spitzer Adolf.

Vasvári Pál gyűrűjét, melyet az 1849. évi jul. 13-dikán, midőn a fiuntineci szorosban elesett, újján viselt, s melyet dr. Szabó. megyei phisikus Nykulaj Örcierutól 74 forint megvett, a magy. geolog. társulat élnöke Kubinyi Ferencz fogja megvenni 14 aranyért. Ezen összeget dr. Szabó egy általa roncsoló toroklóból megmentett 10 éves árvalánynak fogja ajándékozni. A derek förfü, mint a „P. N.“-nak írják, adatokat gyűjt, hogy azon helyen, hol Vasvári elesett, emlékszóbot állíttathasson fel.

Egy svéd költő, Györfy Vilmos, a „Fővárosi Lapok“ mai számában sikerült fordításban közli Geijer

svéd költő: „Az erdei tündér-ara“ című szép költeményét. E fordítást Győry Vilmos a következő sorokkal kíséri: „Tudtommal Geijertől nem jelent még még magyarul eddigél semmi; pedig méltó, hogy közönségünk is megismerje. Erik Gusztáv Geijer 1783 január 12-dikén született, s az upsalai egyetemen a történelem tanárává lett; egyszerű Svédország legkitünőbb történetírója. Költői munkássága aránylag kevés számu, de valódi belértekkel bíró darabokra szoritkozók, melyek a költő nevével igen népszerűvé tették egész Skandináviában. Egyik legfőbb érdeme, hogy hazája gazdag népköltészi termékeit ő gyűjtötte össze s adta ki. Afzeliusal. A népköltés saját költészetére is a legidősebb befolyást gyakorolta s hogy mily szépen el tudta lesni amannak legnevezetesebb s legjellemzőbb vonásait, arról — úgy hiszem, még a fordítás gyarlósága mellett is eléggé tanuskodik az itt kiadott költemény. Geijer 1847 april 13-dikán halt meg, s összes műveinek díszes és teljes kiadása ép most van sajtó alatt.“

— **A bebényi román stílus templom** stíluszerű helyreállításának folytatására a vallás- és közoktatási miniszter 1500 forint engedélyezett.

— **Somogy megye**, mint örömmel olvassuk a „Somogy“-ban, nem jutott azon inségre, mint a tavali rozsa termés, s az egerek pusztítása után várni lehetett. A nevezett vidéki lap írja legközelebbi számában: „Febr. hó 27-én rendkívüli bizottmányi gyűlés volt az inségügyben, melyre a járásbeli szolgabíró urak jelentették, hogy mennyi gabona kell községeikben? Örömmel jelenthetjük, hogy a 100,000 mérők nagyon leolvadtak; részint azért, mert a nyomor alig lép föl oly nagy mértékben, mint a múlt évi csapásoknál fogva arra előkészítve lehetünk; részint pedig azért, mert a nép önségély utján akar enyhíteni baján, s ez uton már meg is tette a lépéseket. Így a lengyelitől, tabi stb. járásokban a nép maga rendelte meg szolgabírák közvetítése folytán a gabonát. Ezek okai, hogy a szolgabírói jelentések szerint ez ideig csak 5504 mérő szükséglet iratott össze, mely a vármegye utján lenne megrendelendő. Nagy megnyugvásunkra szolgál, hogy a nép első sorban saját erejét veszi igénybe, s nem a kormánytól várja a segílyt. Csak demoralizált, rabszolganép szokott koldulni. Míg a társadalomnak egy parányi ereje van saját megmentésére, addig alaminznához nem fordulhat.

— **A hólagos csuprok története.** Említettük már, hogy Kolosvárt a tisztikarnak a múlt napokban végbe ment ünnepélyes beigtatása alkalmával a polgármester, Simon Elek megvendégelte a tisztikart, midőn ősi magyar szokás szerint a vendégek hólagos csuprokból meleg bort ittak. Ezen szokás történetét a „M. Polg.“ következőleg adja elő: „A XVI. század elején, Kolosvár szomorú napokat élt, de szomorú napokat élt az egész ország is. Az 1514-iki lázadás, mely „Kurucz világ“ név alatt tartá meg emlékét, sok gyászt hozott Kolosvárra. Míg Zápolya János Temesvárnál a fölkelőket nyilt ütközetben legyőzte, s vezéreiket, Dozsa Györgyöt, Dozsa Gerőt ítőzatos módon kivégeztette, addig az erdélyi részi fölkelők Kolosvár alatt ütöttek tábort, — hihetőleg azért, hogy meghódítva, várában és polgáraiban az önvédelemre támpontot találjanak. Az egész város félelemben volt, a rendetlen megszálló had fosztogatott, kegyetlenkedett. Ez időben történt állítólag, hogy a város új főbíró akart választani, de nappal nem mertek összegyűlni, s így éjjel hajták végre a választást. Kemény hideg volt. A polgárok a templom-czinteremben gyűltek össze, s hogy a hidegben össze lehessen tartani őket, hólagos csuprokból melegbor osztatott ki. Az akkor használt csuprokat a fizekaszék tartozott ingyen előállítani, a melegbor az utonnan választott főbíró adta. E szomorú napok emlékét tartják fent ma is a hólagos csuprok.“

— **A vingai himlő járványra** vonatkozólag a múlt napokban mi is közöltük a „Temesi Lapok“ híret. Ezen hír azonban most koholmánynak bizonyul be, s első közleményét következőleg igazítja helyre: miután illetékes oldalról kiderült, hogy a himlő betegek összes száma jelenleg alig 15—20. Az állítólagos magas száma (600) a járvány egész tartama alatt, tehát az 1873-ki november végétől 1874. évi február végeig, emberhimlőben megbédett egyénekre vonatkozik.

— **Ehenhaló tyúk.** „Ref.“ „Szárnyas Ubryk Borbála“ című alatti következőleg beszéli el egy árva tyúk szomorú történetét: A színházban vagy 8 héttel ezelőtt egy becsületes czépezést meggyilkoltak, kinek semmiféle rokonsága nem maradt hátra. Teljes rokonalanság fordulván elő, a törvényszék leltárt készített a hátramaradt vagyonkából, gondnokul Füzessey Géza ügyvédet nevezte ki és az egész hagyatékot lepecsételtette. A hajlék hat hétig zárva maradt minden benne levő holmival együtt. Pár nap előtt végre fölnyitották a lakást és a konyha kretrecében egy tyúkot találtak megfogva, megsoványkodva minden husheli ékességéből kivétközve, csupán a tollal elsoványodott valójában. Hat hétig nem volt tápláléka, legfőlebb az a pár kukoricaszem, melyet még régi gazdája hagyott. A lepecsételés szomorú időszaka alatt nem adhattott és nem adott senki a szerencsétlennek táplálékot. Szívós élete hat hétig kibírta a nélkülözést. Hogy türelmetlenkedett-e vagy rezignatióval várta-e halálát, arról csak a konyha falai szólhatnak.

— **Rövid hírek.** Carciáni Lajos a magy. északi vasut hivatalnoká tegnapelőtt a kerepesi út 69 sz. házában, az árnyékszéken agyonlötötte magát. Öngyilkosságának oka szomorú anyagi helyzete volt. Pályatársaihoz intézett levélben kéri ezeket, hogy nejt támogassák. — Saller Ignác, a lipótvárosi kerületi előljáróság hivatalos szolgálja, nyomorát nem tudván elviselni a Dumába ugrott. A halászkó azonban kifogták, s most a kórházban van. — Némethy Irma k.-a. mint a „M. Polg.“ írja szerződtött a kolosvári színházhoz. Ugyancsak a kolosvári színház tagja lesz Kassai Vidor is. — Egy halott, midőn eltemetés végett a kerepesi temetőbe szállították a „Rokus“-kórház táján életre kelt, s élve vissza lakására. — Dóczy „Csók“-ját Debreczenben nagy tetszéssel adták. — Beküldettek szerkesztőségünkhez a következő megjelent művek: „A honvéd altiszt“, szerkesztette: Domániczky István honv. min. titkár; „Dolorés“ dráma 5 fölvonásban; írta Weilen József,

fordította Paulay Ede; „A másoló“ dramolette 1 fölvonásban; írta Meilhac, fordította Abrányi Emil. Az istvántéri 6. sz. házból nemrég egy 1864-ki sorsjegyet loptak el, melynek megvásárlásától mindenki óvatik. A sorsjegy 1285 sorszám és 32 számu volt. — A fővárosi rendőrség a lefolyt hóban elfogott összesen 1366 egyént. Ezek közül a fenyítő tvszékhez 173, a dologházba 36 a kórházba 92-öt kísért. Megkeresés folytán elfogott 5. a cs. kir. kat. hatóságokhoz kísértetett 17; rendőrileg fenyítettett 549. Kényszerlevéllel elbocsátott 7; egyszerűen elbocsátott 93; a külvárosi kapitányságok és ker. előljáróságokhoz 57 jutott, eltoloncoztatott 347. — A szegszárdi alap. urodalom erdeje a múlt héten két ízben felgyújtott ismeretlen tettesek által. A kár jelentékeny, mert több mint 10 hold erdő lett a lángok martalékává. A gyújtogatással gyanúsított egyéneket nyomozzák. — Gazdag koldust fogtak el Arad táján, ki falutól falura járt, s midőn gyanu miatt letartóztaták, 100 aranyat, 1750 frtól szóló takarékpénztári könyvecskét találtak. Az illető zágrábi illetőségű levén, kérdést intéztek felőle a zágrábi hatóságokhoz.

— **Sajtóhiba.** Tegnap vezércikkünkbe egy értelemzavaró sajtóhiba csuszott be; a mennyiben az elsőbb hasábján az állították, mintha az új lat kevés különbséggel a régi 3 latnak felelne meg. Holott megfordítva áll a dolog, s 3 új lat felel meg egy kevés különbséggel a régi egy latnak.

Nemzeti színház. Csütörtök március 5. „Hamlet“ Opera 5 fölvonásban.

Budapest főváros közgyűlése.

[Március 4.]

A mai, igen látogatott közgyűlésen Ráth Károly főpolgármester elnökölt.

Mátt y u s interpellálja a polgármestert, van-e tudomása arról, mily ijesztő módon halmozódik össze a gyami ügyosztályban a hátrálékok száma, mely már 4800 ügydarabra rug, s mikép vél e bajon segítheti? Kammermayer polgármester azt feleli, hogy a hátrálékok két hét alatt elfognak intéztetni, minthogy a személyzet kellőleg szaporítottott.

Ráth Károly (iparos) az iparendelvények, Lipárdi a csatornázási, és Aldassy a budai szemétkihordás ügyében interpellálván a polgármestert, ez kijelenté, hogy ez interpellációra a jövő közgyűlésen fog felelni.

Napirendre térvén át a gyűlés, mindenekelőtt elfogadta azon fölrati munkálatot, melyet a jogügyi bizottság készített, s mely a miniszteriumhoz a közmunkák tanácsa tagjainak újból megválasztásáról szóló közgyűlési határozatot megsemmisítő rendelet ellen lesz fölterjesztendő.

A gazdasági bizottmány jelentésének a Duna-part beosztása tárgyában, főbb pontjait: A bérbeadások csak egy évre szóljanak. Az árverési mód mellőzendő. Kópartert ölenkint 50, lépcsőzetes partert 25, és ugynevezett nyerspartert 10 frt volna beszedendő ölenkint. E pontok elfogadtattak. A rendőri kiadási átalányok meghatározására pedig egy vegyes bizottság küldetett ki.

Az igazoló bizottság azon véleményéhez, hogy Szentkirályi Mór, azért mert a városnak valamikor pénzát adott kölcsön, azért, nem szünt meg bizottsági tagnak lenni, s hogy itt incompatibilitási eset nem forog fenn, a közgyűlés is hozzá járult.

Tavaszi Endre lekészőnévén a közmunkatanácsai tagságról a pótválasztás függőbe hagyatott.

Scheich Károly két indítványát:

- 1) hogy az „Isten hegyen“ fekvő Tóth féle nyaraló közmlatóhelyély változtatását, át,
- 2) hogy a levéltár jelenlegi új helyiségeiből távolítsák el, a tanácsos utasítottott.

Tésl, volt tanácsnok teljes nyugdíjaztatása elfogadtott.

Esztergom megye átirata a megyei kikerekítésekről szóló törvényjavaslat ellen, a jogügyi albizottsághoz utasítottott.

Több kisebb érdektű tárgy elintézése után, a gyűlés, melyben ma dieséretesen keveset beszéltek városi atyáink, már hat órakor szétoszlott.

Táviratok.

Bécs, március 4. A „N. fr. Presse“-nek távirják Berlinből: A hadsereg bizottságban fontos kormány előterjesztések tétetnek. A béke létszám leszállítása bizonyos.

Strassburg, március 9. Raess püspök egy levelében igazolja a bírodalmi gyűlésben tett nyilatkozatait, kimondván, hogy bár nem rokonszenvez az annexióval, alvati magát a bevégzett tényeknek, s iparkodik békében élni a hatóságokkal.

Stockholm, március 3. Bilot főhelytartó berlini követté neveztetett ki.

Roma, március 3. A kamra elfogadta a bizottsági javaslatnak a hadügyér által kért enlopóását a 88.5 millió megszavazása iránt, mely erődítvényi munkálatokra fordítandó, s e célra 79 millió megszavaztatott.

Nangasaki, március 3. A fölkelők megverettek, a kormány csapatai elfoglalták Sagát, s így a fölkelés elfojtatott.

Közgazdaság.

Budapest, március 4.

A vagon kölcsönző társaság múlt évben 1000 darab vagon gyártott 1.890.000 frt értékben. A kocsik kikölcsönzéséből bevétele 220.000 frt volt. A szabály szerű leírások és a már kifizetett 5% kamatokon túl még jut 2 frt fölösletalekul. A folyó évben az üzlet állítólag szintén jól indult meg, s a tiszta nyereség már eddig is 100,000 forintira rug.

A pesti köuti vaspálya társaság a múlt február hóban 377.349 utas után 52,249 frt 11 kr. bevételt mutatott föl; az első két hónapban a bevétel 90,599 frt 55 kr, tehát 8504 frt 84 krral kevesebb, mint a múlt évben volt.

— **A berlini tőzsdelap** azt írja, hogy a magyar államvasutak déli vonalait (Zákány-Zágráb és Károlyvár-Fiume) a duna-drávai vasut akarja megvenni, s hogy eziránt az alkudozások már folyamatban vannak. Kíváncsiak vagyunk: miú számítások alapján hajlandó a báttaszék-dombóvár-zákányi vasut ily üzletbe belebocsátkozni, midőn tudvalevőleg a magyar államnak világos veszteséggel jár e vonalak üzletbentartása, s a jövedelmezőségre mindaddig nincs semmi kilátás, míg a zágráb-károlyvárosi vonal oly pálya birtokában van, melynek természetes érdeke e vonalat mennél jövedelmezőtlenebbé tenni. Különben nézetünk szerint Fiume emelése — s ez volt e két vasut óriás költségeinek egyedül érhető célja — aligha volna bármily társaság kezén ugy biztosítva, mint a magyar államvasut által. Ami lehetséges ez irányban: azt megteszi a magyar államvasut is; ami nem lehetséges: azt bizony a báttaszék-dombóvár-zákányi pálya urai sem tennék meg. S végül a punctum szaliens: hol találja meg a duna-drávai vasut azon konzorciumot, amely a sok befektetett (30—35 millió forint) tőkének legalább jelentékeny részét hajlandó volna visszatéríteni? Pedig ingyen csak nem lehet odaadni, sem garantirozni saját pályánkat.

A pénzügyi helyzethez. A „Reform“ azt jelenti, hogy szükséges lesz az utolsó kölcsönből a másik 75 millió is felvenni, mivel a kilenczes albizottság egy előre nem látott nagyobb deficitet fedezett föl. Az „U. C.“ ehhez a következőket jegyzi meg: „Szavahihető forrásból értesülünk, hogy itt 14—16 millióról van szó, mely összeggel a Kerkapolytól 1774-re előirányzott hiány gyarapodni fog. E különbözet onnét származik, hogy több régi, de kifizetésre csak csak ez évben kerülő tétel nincs felvéve a folyó év kiadásai közé. A szükséglet e tetemes gyarapodása folytán az állam kiadásai csak julius haváig vannak fedezve, és ezért kell a „Reform“ által említett kölcsön fölveteléhez fogni.“

A szentpéterfümei vasut magyarországi részének fölülvizsgálata március 9 én történt meg. A fümei pályaudvaron emelt építkezések (az építő Cecconi Jabab) már véglegesen fölülvizsgáltattak és helybenhagyttak.

Az egyesült magyar gőzhajó társaság ügyében az írja „Presse“, hogy valami angol konzorcium akarja megvenni a társaság hajóit, s e miatt volt kénytelen az osztrák társaság kedvezőbb ajánlatokat tenni. Az igaz, hogy megköszönik a részvényesek e „kedvező“ ajánlatokat.

A függő államadósságok ellenőrzésére kiküldött bizottság talált február végén államjegyekben 326 millió 136,546, — összesen 411.999,328 frt 50 krnyi függő államadósságot. Ez alkalommal fölemlítjük, hogy az osztrák bizottság mindig pár nappal előbb közli jelentését a magyarnál. Oly hiba, melyen nem volna bioszorkányság segíteni.

Sajnálattal értesülünk, hogy a Viktoria-téglagyári részvénytársaság igazgató-tanácsa indítványozni fogja a közgyűlés előtt a vállalat fölösztatását, mert a társaság forgalmi töke hiányában nem folytathatja tovább működését.

A határvidéki erdő üzleti consortium igazgatója, Divald Adolf a „Pester Lloyd“ mai számában alaptalannak mondja a hírt, mintha a consortium egy 2000 holdas parcella eladása iránt alkudoznék, s ezenkívül még más előnyös ajánlatok tétettek volna a társulatnak.

A magy. hitelbank választmánya a bécsi „Tagbl.“ értesülése szerini előhozta, hogy a 160 frttal befizetett részvényeket további befizetési kötelezettség alól föl fogja szabadítani. A bank részvényeire ezideig összesen 12 millió frt van befizetve, s még 3 millió frt volna bekövetelhető. Ha a részvények liberalva lesznek, akkor azok az osztrák anyaintézet részvényeivel külsőleg egyenértékűek lesznek.

A vasbehozatalcsökkenése a múlt év folyamában igen szembeszökő volt s az általános pangás, különösen pedig a vasutépítkezés nagymértű alábbszállása ezt eléggé megmagyarázza. Az összes vasbehozatal ugyanis 1873-ban 5.998,565 vámmázára rugott, vagyis 1.700,546 mázsával kevesebb, mint a megelőző 1872-ik évben. A nyers vasnál és félgyműanyagoknál kivétel nélkül hanyatlást látunk, így p. o. nyers vasnál 906,126 mázsával, vasuti sineknél 344,428 mázsával, durva öntvényeknél 30,279 mázsával; emelkedés csakjékét tételnél mutatkozik: a legdurvább vasárunknál 24,314 mázsával, a finomaknál 70 mázsával. Százalékban kifejezve, a behozatal apadása 22%-ra rug.

A budapesti gabna és értéktőzsdéről. március 9. Gabonában ma alig volt forgalom. A tőzsdé bankpapirok iránt kedvező hangulatot mutatott, egyéb értékekben a forgalom nyugodt. Jegyzéseink a következők: m. hitel 162.50, földhitel. 53, anglo 37, municipalis 35.25, takarék és hitel 63.75, m. vasuti kölcsön 97, pesti közuti 348, franko 55.50, obudai 33.75, iparbank 43.59, pesti keresk. 740, Schlik-féle 165, egy. m. gőzh. 9.50, molnárok és sütők 232 frtjával. Valuták szilárdan tartották magukat, 20 frankos arany 8.93, cs. arany 5.08, tallér 1.66.

Vizállás.

Márc. 4.	Peaten	O alatt	O fölött	időjárás
4.	Poszonyban	—	—	3" 6" száraz
4.	Szegeden	—	—	2" 6" száraz
4.	Szatmáron	—	—	1" 4" felhős
4.	Tokujban	—	—	3" 0" felhős
4.	Szolnokon	—	—	11" 3" száraz
4.	Aradon	—	—	1" 10" száraz
4.	Nagybecskerekén	—	—	2" 10" felhős
4.	Zimonyban	—	—	0" 5" száraz
4.	Ó-Orsován	—	—	4" 9" száraz
4.	M. Szigeten	—	—	3" 0" száraz
		—	—	2" 5" szeles

Felelős szerkesztő: Huszár Imre.

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1874. márczius 4-én.

Gabona-árak.			Vámmászánkint			Részvények.			Magy. vasuti köles (120 frt ez.)			
Hang.	font	frt	font	frt	font	Adva	Tartva	Adva	Tartva	Adva	Tartva	
Buza, bántási ó v. uj	83	7.80	8.10	85	8.05	1000	1100	500	418.	420.	96.75	97.97
" " " " "	85	8.05	8.10	200	Haza	400.	405.	200	160.	165.	150.50	150.50
" " " " "	87	8.15	8.25	300	Pannonia	400.	405.	200	248.	250.	242.25	242.50
" " " " "	88	8.15	8.25	100	Pesti bizt.	86.	90.	200	630.	650.	850.	860.
" " " " "	85	8.15	8.25	200	Hunnia	195.	200.	500	9.25	9.50	45.25	45.50
" " " " "	87	8.15	8.25	300	Unió	347.50	348.50	200	365.	370.	969.	971.
" " " " "	88	8.15	8.25	200	Pesti közuti vaspálya	105.	120.	200	234.	236.	538.	540.
" " " " "	85	8.15	8.25	200	Budai	55.	60.	200	85.	86.	204.	204.50
" " " " "	87	8.15	8.25	200	Budai hegyipálya	35.25	37.25	100	105.	107.	2635.	2640.
" " " " "	88	8.15	8.25	80	Municipális hitelintézet	37.	37.25	200	85.	86.	205.50	206.
" " " " "	85	8.15	8.25	180	Magyar általános hitelbank	182.50	182.75	500	170.	175.	320.50	321.
" " " " "	87	8.15	8.25	200	Magyar általános földhitel-társ.	62.75	63.	200	82.	83.	155.50	157.
" " " " "	85	8.15	8.25	50	Takarék- és hitelegylet	63.75	64.	100	170.	175.	211.	211.50
" " " " "	87	8.15	8.25	100	Buda-ó-budai népbank	33.25	34.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	100	Iparbank	52.	56.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	200	Budai kereskedelmi és iparbank	190.	195.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	500	Pesti kereskedelmi bank	742.	745.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	200	Pesti iparbank	400.	405.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	100	Budapesti kézművesbank	65.	66.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	70	Pesti egyleti bank	40.	41.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	50	Hivatalnok hitelegylet. I. em.	44.	46.	150	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	80	Kiszármazott hitelintézet	84.75	85.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	100	Országos közp. takarékp. 5%	2490.	2425.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	100	Pesti hazai	182.50	183.50	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	100	Budapesti fővárosi	50.	54.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	100	Kőbányai takarékpénztár	68.	69.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	40	Külvárosi takarékpénztár	42.	44.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	40	Szentendrei takarékpénztár	40.	42.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	60	Újpesti takarékpénztár	49.	51.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	500	Árpád malom	290.	295.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	500	Blumféle	118.	150.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	500	Concordia	149.	150.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	200	Erzsébet	230.	232.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	70	Luiza	805.	815.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	200	Molnárak és sütők	112.	114.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	74.	Erzsébet	645.	650.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	74.	Hengermalom	21.50	22.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	104.50	Victoria	440.	445.	100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	109.	Első budapesti			100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	87	8.15	8.25	139.	Budai gyárudvar			100	82.	83.	94.	94.25
" " " " "	85	8.15	8.25	83.	Pannonia			100	82.	83.	94.	94.25

HIRDETÉSEK.

Az emberek százezrei hajnövesztőszernek.

közönhetik szép hajukat az egyesgyedül létező legjobb és legbiztosabb

hajnövesztőszernek.

Nincs már jobb valami a haj növesztésének előmozdítására és fenntartására és dítására

RESEDA-göndörítő-hajkenőcs,

melynek szabályszerű használatánál a fejtető legkopaszabb helyei is teljhajzatuakká lesznek, a szürke s vörös hajzat sötétszínűvé válik, csodálatos módon erősíti a hajszálakat, mindennemű korpaképzést pár nap alatt tökéletesen eltávolít, a haj kihullását rövid idő alatt tökéletesen és mindenkorra megátalja, s a hajnak természetes fényt ad, és

hullámszerüvé képezi, és a legkésőbb korrig megörzi az őszüléstől.

Rendkívül kellemes illata és pompás kiállítása által azonkívül még födizés is képezi a legfinomabb pipere-asztalnak is.

Egy tégely ára használati utasítással (hét nyelven) 1 frt 50 kr, postán küldve 1 frt 60 kr.

Ismételadók jelentékeny elengedésben részesülnek. Gyár és főközponti szállítási raktár nagyban és kicsiben

POLT KÁROLY

illatszerez és több os. k. szabadalom tulajdonosánál

Bécsben, Josefstadt, Plaristengasse 14, saját házában, a Lerchenfelderstrasse mellett,

a hova minden írásbeli megrendelés intézendő, melyek a pénz előleges beklndése vagy postai utánvét mellett a leggyorsabban teljesítenek.

Pesten főraktár egyesgyedül TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál,

király-utca 7. szám.

NB. Valamint minden jeles gyártmányánál, ugy ennél is utászások és hamisítások lettek megkísérve, ennélfogva vételnél kéretnek a fennebb kijelölt raktárakhoz fordulni s világosan Polt Károly Reseda-göndörítő-hajkenőcsöt kérni, nemkülönb a fentebbi védjegyet tekintetbe venni.

HIRDETMÉNY.

A pesti hazai első takarékpénztáregyesület évi rendes közgyűlése

folyó évi márczius hó 21-én délután 4 órakor fog az intézet helyiségében megtartatni.

Tárgyai:

1. Igazgatói jelentés.
2. Az 1873. évi forgalom és mérleg közzététele.
3. A tiszta jövedelemrőlő rendelkezés.
4. Az alapszabályok 10. §-a értelmében 15 választmányi tag választása.
5. Választmányi előterjesztések és azok feletti határozat.

Mely közgyűlésre a t. cz. részvényesek azon figyelmeztetés-sel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 3. §-a értelmében szavazati jogukat csak személyesen megjelenő oly részvényesek gyakorolhatják, kiknek részvényük a közgyűlést megelőzőleg 3 hóval nevékre iratott.

Kelt Budapesten, a választmányának 1874. évi február 20-án tartott üléséből.

Magyar László
titkár.
Hajós József
igazgató.

(Utánnomat nem díjaztatik.)

Pesti közuti vaspályatársaság.

A pesti közuti vaspályatársaság kilenczedik rendes közgyűlése

f. évi márczius 18-án d. e. 10 órakor az ev. iskola termében (sütő-utca 1. sz.) fog megtartatni.

Tanácskozási tárgyak:

1. Az 1873. évi jelentés és mérleg előterjesztése.
2. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
3. Határozathozatal az 1873-ik évi zárszámlát illetőleg és megállapítása az osztalóknak.
4. Az 1874-ik évi költségvetés megállapítása.
5. A választmányi előterjesztései és a részvényesek netaláni indítványai, utóbbiak azonban csak a mennyiben az alapszabályok 25-ik §-nak megfelelőleg, legalább 3 nappal a közgyűlés előtt az igazgatóságnál írásban benyújthatnak.
6. Az alapszabályok kiegészítése s illetőleg módosítása.
7. Az elnökség és az alapszabályszerűen üresedésbe jövő 4 választmányi hely új betöltése, nemkülönb az 1874. évi számvizsgáló-bizottság megalkítása. — A vissza-lépő tagok az alapszabályok értelmében újra megválasztathatnak.

Ezen közgyűlésre a t. cz. részvényes urak tisztelettel azzal hivatnak meg, hogy az alapszabályok értelmében, minden részvény annak, akinek nevére a társaság könyveiben a közgyűlést megelőző legalább 6 (hat) hét óra irva van, egy szavazatra ad jogot, hogy azonban 10 szavazatnál többet egy személy magában nem egyeztethet.

A kellő igazolási jegyek kiadása az e végett kiküldött bizottságnál f. évi márczius hó 15. délelőtt 10 és 12 óra között, 16. és 17. pedig délután 3 és 5 óra között, az igazgatóság irodájában (országút 14. sz.) a részvények bemutatása mellett szorgalmazandó s az igazolt részvényes uraknak ugyanakkor közbesítetük az 1873. évi üzleti szárazmála is.

Kelt Budapesten, 1874. február 25.

Szitányi Izidor,
alelnök.